

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

Art. 4. In iis quæ de motibus animi tradit, quanta sustollendo spiritui
præsidia lateant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

cogitationibus & contemplationibus euanescamus, præscripsit tribus lineolis modum eum, quo caueamus ne in varia, inutilia, curiosa, affectata, speculandi æstu, & auida cupiditate rapiamur: vult enim vt ne verbis, multo quæ minus subtilitate cogitandi, amorem nostrum definiamus, sed sciamus, idem velle, idem nolle, omnia in commune bona habere, nihil suum sibi referuare, sed omnia amico tradere, in eoque magis quàm in se ipso viuere; eius agi sensibus, commodis & incommodis angi, eam demum esse perfectam amicitiam, eam vniuersæ vitæ certam solidam quæ perfectionem; hinc nostri in Deum, diuini in nos amoris æstimationem petendam. His positis quanta nobis diuinus amor contulerit, perpendenda docet, vt exinde nos totos in eum transferre doceatur. Inde addit quomodo vnicuique rei suam det naturam & conseruet, ipseque homo sit quodammodo Dei templum. Quomodo in omnibus hominis causa operari & quasi laborare videatur Deus: quàm varia ex infinito boni thesauro in eum vndique effundat: quibus efficitur, vt in omni omnino re, variè & facillimè Deum contemplari possit, qui id semel sanctè imbiberit: imò verò necesse est, vt se toto relicto & penitus abnegato, Deo suo se immergat, & in eo solo se totum & omnia meliùs & feliciùs reperiat.

Art. 4. In ijs quæ de motibus animæ tradidit, quanta sustollendo spiritui præsidia lateant.

Scriptit B. Pater quædam ad discernendos animi motus regulas, vt boni solùm admittantur & pellantur mali: his enim eas verbis inscribit, existimòque eiusmodi inscriptionem abs minimè ambitioso & iactabundo profectam promissore, se ipsa satis indicare quantum in regularum istarum recessu lateat. Cùm enim homo vel tantopere alienæ opis indigus degat, vel vsque ad eò maleficientiæ dæmonum, beneficiæ Angelorum & Dei sit expositus, vix vt ad vitium vel virtutem progrediatur longius, quin id alieno spiritus alterutrinus contingat impulsu: profectò qui sic illum instruxerit, vt malos omnes qui in animum inciderint motus pelleret, bonos verò norit admittere, nonne ad perfectionem omnem eum bellè informasse credendus est? Accedit, quòd cùm ad perfectiora tendentibus, gratia sit & Dei liberalitate, multa nobis vbilibet inspirante nitendum: formidolosius verò nihil sit quàm insidiantis, & in Angelum lucis transfigurantis se Satanæ dolis in fraudem induci, nihil vel ad cauendum insidias opportunius, vel ad securè audienda Dei summi alloquia optabilius, commendari scriptis potuit. Sed sit licet hæc vtilitas tanta, non est sola tamen, est communis, est quæ in omnes passim vulgetur, aliam rariorem, & quam peruideant soli ad maiora selecti vestigemus.

Verùm nequaquam solas illas regulas, aut lectitare aut respectare debemus,

nec fuit B. Patris mens ea, ut tota illarum vis seorsim expenderetur: at voluit eas meditationibus adiungi, ita tamen ut neque certo loco, neque semper: sed rursus solum, cum repertus is fuerit, qui subtilioris istius doctrinæ fuerit capax: quippe *animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus*, neque omnium vel ingenij acies, vel vitæ ratio, illi suscipiendæ est opportuna. Et ut ad regularum istarum usum affurgatur, assequendus est is finis, quem connexio, totaque meditationum & præceptionum quæ ad usque illuminatiuæ viæ dimidiam partem traduntur, dispositio atque complexio, in eius qui se exercet, animo postulat. Ut autem sit perfectus usus, oportet etiam in tota vniuersa non mediocriter profectum esse.

Primo quidem & præ ceteris, omnino necessaria est expurgatio gravior cuiuscumque peccati, tum etiam vehementioris cuiusvis perturbationis, vel ardentioris in quamcumque rem creatam affectionis, ad se animum pertahens: quippe si quid horum menti insidet, necdum est captandæ diuini suspirij aura, necdum viuificæ sancti Spiritus suadellæ auris admonenda: caligo prius decedenda, quam ut lucis repercussæ radius enitescat, nec vocis tenuissimæ sibilus affectionum clamore perstreperente, valet exaudiri.

His autem obstaculis è medio sublatis, est etiam apparatus sanctiore nosse hic palæstra instruendus: omnem profus rerum omnium, imò & sui ipsius amorem exuat oportet, & quo spoliator omnibus fuerit creaturis, tanto ent excipiendo Creatori paratior: sic autem amorem ponat, ut horrorem ne assumat, quiduis ponere, sumere, negligere, subire & pati promptus, ad spiritus diuini nutum, quem vnus viuendi, agendi, volendi, nolendi sibi normam facit. Atque hinc Deo suo se totum suaque committit, certus, fore ut corpori & animæ, in minimis, & in maximis, in omne tempus & in æternum fida cura prospiciat. Iam, sic omnia despectantem, sic nihil ambientem, & Dei fiducia securum animum, placidissima quædam tranquillitas mulcet, qua fiat ut in summa æquati animi malacia & laeuore, nullus menti quantumcumque leuis motus inspirari possit, quin protinus obseruetur: si potissimum (quam perpetuam vult esse B. Pater) sollicita in seipsum animaduersio, & vigil cura vigeat.

Expurgata igitur mentis acie, & ad quamdam sensus teneritudinem perducta, sanctisquæ desideriis ad Deum prouecta, si diligenter suos motus obseruet, & ex præscripto regularum B. Patris eas diiudicari, sensim se homo exeret Deum induet, & vnus cum eo spiritus fiet. Sed curandum est, ut optime regularum illarum sensum calleat, eaque purgatissimo animi oculo, maxime quidem ad orationem, sed etiam ad reliquum omne tempus, desiderium, negotium, consilium, placidissime adhibere norit.

Et si enim hanc diuinæ voluntatis perquisitionem, eo tempore exercendam commendauit B. Ignatius, quo seuocatis ab omni consortio, communique conuictu, curis, audiendo soli Deo vacatur, nequaquam tamen rem utilissimam istius nego-

negotiosi otij angustijs definiuit. Quin potius cum nihil unquam nisi consulto Deo certisque diuinæ voluntatis indicijs aggredetur, in indicijs autem capiendis hanc semper sequeretur methodum; suo sanxit exemplo, eam quoque ab omnibus perfectionis candidatis, familiariter ad omnia adhiberi oportere. Nec sanè videtur difficile, vt homo Deo præfidens, prauum omnem affectum exutus, in vnus Domini & creatoris sui gloriam incumbens, acutum in sui animi motus cernens, nullo cuiusquam perturbationis agitatus impulsu, breui tempore quo se ad orationem confert, & veræ sapientiæ fontem Deum consulit, clarè de eius voluntate doceatur: cuius rei non pauca, & illustria in Beati huius viri gestis documenta comperies.

Ex eo tamen quod hominè reliquis curis auocato hanc exercitationem prescribit, duo quædam vtilissima docemur. Primum, quod, vt bene quodam loco Gerson, non potest ab homine negotijs multis implicato, contemplationis gratia acquiri, potest tamen in quibusuis occupationibus, ab eo qui acquisitam possideat exerceri: ita etiam tener ille diuinarum morionum sensus, certusque iudicatus, non acquiritur nisi ab eo, qui se abs omni cura, consuetoque hominum conuictu segreget, magistroque vtatur eo qui sic paulatim mentem eius perpoliat, & ad sensum Spiritus ducat. Quò cum aliquando, non inani scientiæ ostentatione, sed vera experientiæ gustatione peruenierit, tum verò non illo tantum, sed toto relicto tempore, inde poterit vitæ suæ rationes omnes actionesque componere. Sic tamen vt (quod secundo docemur) norit id à se non aliter præstari posse, quàm si medijs in negotijs mentis otio, & magna quiete perfruatur, si à turbis curarum instar Moyſis, ad tabernaculi silentia reuertatur, si cum Domino Deo suo, eadem tranquillitate, fiducia, caritatisque puritate perseueret. Quam in rem, intimis mentis oculis, Deum vbique præsentem contemplari iuuat, sepositisque ex interuallo, & quoties licebit, curis, ad orandi solitiam redire, præque ceteris vt præsentissimum huius diuinæ præsentionis venenum cauere, cuiusuis negotij, euentus, personæ, affectum & cogitationes anxias. Quòd si qui tetigerit picem inquinabitur ab ea, picataque sunt & hamata hominum negotia omnia, affectus verò nostri improvidi, & adherere proclives; quis est bone Deus, qui cordis hanc munditiem, qua tua sentia videantur, se in agendo seruaturum speret: certè nisi auxilio tuo, speret nemo: tuo tamen qui potens es, qui bonus es, quis non speret? tumque certò speret, cum ad agendum vocas, cum iussu Superiorum vrges? Si enim & vocas & iubes, quis te tuæ vocationi, tuæ iussioni defuturum credat?

Sed quid pluribus opus est? vno verbo quod sentio dicam. *Hanc viam qui tenuerit, qui sibi familiarem fecerit, & ad hoc peruenit vt verè dicat, Vtuo ego, non iam ego; viuit verò in me Deus: quò pertrigisse, imò vel adspirasse, annon supra hominem est? atqui magis in isto homine Deum, quàm ipsammet hominem viuere quis dubitet, quando motum omnem, omne desiderium, amorem, spem, conatum,*

com-

commodi & incommodi sensum omnem, sibi mortuus exiit, at solo diuino spiritu, quasi anima altera succedente, mouetur, desiderat, amat, sperat, conatur, sentit, appetit, vitæque, quæ diuinitus ducatur, illustra præbet argumenta.

Ecce enim iam sic progredior longius, vt certissimè credam, ex ea in rebus maioribus cum Deo consultandi, eiusque voluntatem sentiendi facilitate, eodeniue deueniri, vt in minimis quibusque sentiatur, vt in negotij & otij, in cibi & potus, in sermonis & silentij, in ambulationis & quietis tempore, modo, & susceptione; adeò vt iam vix aliquid sponte sua peragat, sentiatque sibi animum prout ad Dei gloriam expedierit, in alterutram partem modò patescere, modò occludi. Nec verò vt in hanc deueniatur admirabilitatem, alio secundum Deum opus est subsidio, quam eis quæ à B. Patre de diuinis motibus tradita sunt præceptionibus, ita vt dixi vlturpatis, fiduciaque, puritate, præsentia, & tranquillitate animi, quasi semper coram Dei sui facie diligentissimè conseruatis.

Ita est quasi quidam aut propheticus, aut plenus Deo spiritus, quo certè humano animo induntur præmonstraciones & præsentiones futurorum, quæ ad vitam nostram, & actiones ex virtute, Dei que voluntate componendas excitent. Sunt autem vel obscuriores vel expressiores, ita iustis rationibus dispendente Deo, aut etiam pro excipientis minore vel maiore perfectione, aut pro conditione ipsius rei de qua agitur. Sed siue expressius, siue obscurius, duobus modis præmouetur voluntas, vno cum alicunde oblata illi boni specie ad volendum allicitur, altero cum nulla prorsus occasione vel ratione ex vlla parte oblata, Deo ipso (quæ eius bonitas est) eam subeunte impellitur. Et quidem quoties priore modo (qui & ipse per frequens est) voluntas mouetur, fieri potest vt à Deo creaturis ministris vtente excitetur; minus tamen certum est, cum accidere quoque possit, vt spiritus malus, iisdem ad nos in fraudem inducendos, creaturis vtatur; timendumque nobis ipsis, ne quæ illius creaturæ amorem obliquemus. At quando solo Deo mouemur, id certum, id verè securum est.

Solent autem, quæ status electionis voluntatis per motionem peraguntur, hoc postremo modo perfici, tum maximè cum perfectiora & à sensu carnis aliena ambiuntur: nec enim eligendorum statuum forma vlla specie siue spectabilis, hominum animis obuerfari solet, quæ illectos ad sui amorem pertrahat: sed ad B. Patris præscripta se componentium animi, toti sunt ex æternitate suspensi, etiamque omni rerum caducarum imagine, depurati diuina prospiciant, & à summo imperatore, diuinæ voluntatis indicium, quasi tesseram militarem, quam in legionem cohortemque certam describantur, expectant.

At inquis, si nulla forma, nulla specie voluntas mouetur, sed solo Deo, quid fuerat tot obseruationibus opus? Nempe vt sic moueri possit, ipse est aptandus

dus homo, ac præterea cum soleant animorum motus esse celerissimi, frequenter fit ut permota diuinitus voluntate, alij seu repugnantes, seu consentientes motus, illico tanta velocitate comitentur, vix ut primum à reliquis se iungere, & quid à Deo solo sit, certo possis interuallo, abs eis, quæ ab illo solo non sunt, discernere. Cumq; is semper Ignatij genius fuerit, ut intuta non amaret, & in rebus tantis nulla nimia cautio possit adhiberi, eas voluit admoueri regulas, quibus propius applicatis, motionum voluntatis vel prauitas, vel rectitudo constaret. Illi verò qui vltu rerum spiritualium exercitiores habet sensus animi, interno quodam vel sapore, vel auditionis modo, illapsum motum uel loquentis creatoris, à creaturæ appulsu & voce distinguunt. Hi sunt *spirituales illi homines, qui, ut dicemus, iudicant omnia, ipsi autem* (quis enim eorum arcana pertinet?) *à nemine iudicantur.*

Sed à voluntate ad intellectum transeamus, cuius ex iisdem B. Patris vestigijs, triplicem illustrationem animaduertamus.

Prima est naturalis, cum ratiocinando, suasque vires exercendo quid bonum vel malum, verum falsum uel sit inquit, inuenit, iudicat: quam in rem non pauca c. 9. & sequentibus diximus. Est autem longè maior & certior, quoties, ut sæpe fit, occultas ratiocinationi nostræ vires, vel per Angelos, vel per se, Deus & Dominus noster subministrare dignatur: quam in liberalitatem tum precibus, tum præparatione cordis est inuitandus. Et hunc cognitionis modum apertè in tertio eligendi tempore descriptum habes.

Altera illustratio est, quando, nulla forma, nulla specie, vel in sensus, vel in animum illabente, sublimior quedam & spiritualis lux intellectui illucet, oclusa aperit, ignota docet, aut etiam veritatè ipsam quasi aspectandam & palpandam præbet, atque adeò confirmat, ut eam vix credat à quoquam in dubium posse reuocari. Hunc illustrationis modum, partim ex voluntatis per solum Deum motione coniectandum B. Ignatius reliquit, partim etiam expressit, lumina, tenebrasq; consolationum & desolationum recensens. Quis autè iure miretur, non posse satis verbis exprimi, quod mēti sine vlla corporatarum rerum similitudine imprimitur? exempla tamen allata id satis docent, estque aliquid simile in naturali primorum, ut vocant, principiorum cognitione: cum enim eandem de eodem affirmationem & negationem non esse veram, non esse faciendum alteri quod nolis tibi, menti nostræ obiicitur, non res, non forma aliqua vel species, sed sola obiicitur veritas, & ita se habere ut dicitur, certò assentimur: ex eoque conficimus intellectum & mentem nostram habere instar luminis alicuius, quo possit ipsissimas rerum veritates nullo forinsecus adminiculante conueniri: ad ea verò quæ sint excelsiora & diuiniora, immisso cælitus lumine, nimium quantum expandi atque sustolli. Neque verò casu à me additum est expandi, quippe hoc ipso Dei dono fieri credo, ut dilatato quasi sinu mentis, vni sancti simul plurimarum & diuersissimarum rerum curis facerent satis, & summa tamen, ac si placidissimo abundarent otio, animi quiete fruerentur,

deuotionisq̄ suauitate lactarentur. Quod cum ita sit, Deoque prompta & facila sit, videamus qui nos obedientiæ addiximus, & quietis tranquillitate delectamur, ne Præpositis ad negotiosa vocantibus, ægrè & restitendo obsequamur: bonus est qui vocat, si vocat Dominus, potestq̄ in inuuiam, in tempestate ponere tranquillitatem.

Tertia illustrandæ mentis ratio est, cū intus aliqua species, forma, vel similitudo imprimitur, qua in rei latentis cognitionē vel saltem perfectiori quodam modo & nobiliori deuenitur: solet autē è priore modo deriuari, siue quòd naturaliter suæ sibi cognitionis similitudinem quamdam ingenium hominis efformet, siue quòd sancti Angeli eam animis imprimant, quod fauore diuino possunt, etiamsi non præcesserit illa quam sine specie, & à Deo solo diximus illustratio: sed siue comitetur illa, siue absit, eadem tamen est, & ex iisdem intelligitur. Præclare omnino S. Bernard. *Cum diuinius aliquid rapim, & veluti in velocitate coruscæ luminis interluserit menti, continuo, siue ad temperamentum nunc splendoris, siue ad doctrinæ usum (nescio vnde) adsunt imaginatiuæ quadam rerum inferiorum similitudines, infusus diuinitus sensibus accommodata, quibus quodammodo adabratus purissimus ille ac splendidissimus veritatis radius, & ipsi anima tolerabilior fiat, & quibus communicare illum voluerit, capabilior. Existimo tamen ipsas formari in nobis sanctorum suggestionibus Angelorum, sicut è contrario contrarias & malas ingeri inuisiones per angelos malos non dubium est. Ita ille.*

Homil. 41.
in Cant.

Ex quibus datur intelligi, hunc modum illudenti dæmoni esse obnoxium, in eisq̄ periculosiorem qui magis imaginosi sunt, vt fermè, minùs iudiciosi, & feminæ. Hinc Sancti omnes vno ore docent reuelationes non esse querendas, ac ne vix quidem admittendas, laudanturq̄ iure meritissimo illi, quorum vnus dæmoni, Angeli forma se ad spectabilem offerenti, oculis oculis, Non ad me, inquit, sed ad alium sanctiorem aliquem missus es; Alter verò pari animo auersans, Non in hac, inquit, vita, sed in altera tantum, Angelos videre desidero. Verum quia nec possunt, nec debent omnes improbari, probandi Spiritus an ex Deo sint. Quare B. Pater, suos quidem ad solidas virtutes, ardentemq̄ deuotionem incitatos voluit, ac simul eos aduersus illudentis dæmonis fraudes armari præcepit. *Docentur, inquit, quomodo ab illusionibus dæmonis in suis spiritualibus exercitationibus caueant* quorum verborum germanum sensum esse credo, vt maximè velit à suis omnibus, eas de spiritibus discernendis regulas, familiares & ad usum expeditas haberi. Inde quippe id sequetur, vt & illusiones cauere possint, & ad veras, si quæ fortè à sanctis Angelis contingerent, consolationes ac illustrationes admittendas, non sint improvidi.

Const. p. 3.
c. 1. n. 10.

Hæc igitur & plura quàm capere me posse profiteor, ex hac Beati Patris doctrina ad nos ipsos regendos redundant, & ad summa perducunt. At quoniam non sibi soli, sed accedentibus atque vicinis lux lucet, & om-

nia quæ arguuntur, à lumine manifestantur: omne enim quod manifestatur lumen est, Ephes. 5. hæc utilitas longè latius ampliusque diffunditur.

Primò enim qui sic ad alloquia diuina intentam gerere mentem didicerit, is etiam subtiliorem illam, & excelsiora spirantem, & acutiore visu penitiùs in abdita penetrantem sortietur, adeò vt iam solem, cælum, terras, hominem, idque omne quod hac vniuersi mole continetur, non iisdem quibus ceteri oculis videre videatur; aliud est aliquid quàm color, quàm lux, quàm species externa, quæ per oculos mentem ferit, loquuntur illi omnia, docent illum omnia, illum omnia amore creatoris incendunt, & quando in omnibus perpetuò reperit Deum, imò verò omnia illi Deum ingerunt, præclaram illam possidet caritatem quam nemo à Deo separet.

Dein verò quod ad conuictum ceterorum attinet, veriùs, certius, subtiliùs aliorum cogitationes & actiones iudicat, non quidem suspicaci, vitiosa, temeraria vlla iudicandi temeritate illectus, sed intimo quodam perspicacissimi spiritus gustu & sensu, suum sentiens spiritum occulta quadam ratione tangi, leniterque & placidè ijs affici, quæ à bono spiritu procedunt; contra verò ab ijs quæ à maligno spiritu admixtum quid habent, perturbari, & molliorem deuotionis succum repenti exsugit. Hinc fit vt in scrupulis dignoscendis, tranquillanda conscientia, deliberationibus finiendis, omnique consultatione valeat plurimum. Hic est cui meritò animam tuam credas, qui tibi *Ecclesi. 6.* sit ille consiliarius vnus de mille, quem consulit Sapiens, qui loquatur tamquam potestatem habens, tamquam Dei verba depromens. Hic est cuius vt spiritum Dei possidentis viuus est sermo, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti: & pertingens vsque ad diuisionem animæ & spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum, & intentionum cordis. Certè enim ad hunc quoque apicem euectos esse nonnullos, ipsumque B. Patrem Ignatium legimus.

Tertiò duo quædam B. Patris monita, regendis hominum animis peropportuna, per hanc diuinarum illustrationum familiaritatem, perfectiùs obseruantur: vnum eorum est, ne eadem plurimis & diuersis prescribantur, putemusque quod nobis utile, idem futurum omnibus. qui error vt in medicis corporum, ita & animorum frequens deprehenditur, ferèque ex inscientia, & inopi imperitia oritur, vt cum pauca quædam & ferè transumpta remedia, aut de scripto aliunde mendicata corraferint, vim verò & rationem illorum minùs perspectam habuerint, iisdem eadem illa morbis adhibeant, siue ex frigore, siue ex æstu, ex abundantia vel defectu, ex tumore vel timore, superbia vel deiectione sint contracti: inde verò non curatio, sed vulneratio & grauior afflictatio solet consequi. Atqui in has aberrationes non deueniet, qui à summo & optimo medico Deo medicina modum accipiet. Alterum erat præceptum, vt ne minutè & angustiè ad singula præter qui alteri præest, sed aperiat aditum quo in apertos campos latius excurrere, vel etiam indicato adi-

tu ipse sibi viam possit aperire; quippe quod nimium circumseptum vel coactum est, non solet benigno naturæ sinu foueri, non sic penitus ad intima transmitti, non debitis incrementis auferere: ergo consultissimum est, vt Deo Domino nostro, qui solus cordium scrutator, & naturæ arbiter est, omnem sanctorum desideriorum implantationem & irrigationem committamus, nec tantum, sed & culturæ modum & normam: nos verò beneficentissimo Domino, nostram, si fortè, opellam exigere dignanti, caueamus ne quidquam quod nostrarum virium esse dederit, vllò vquam tempore denegemus.

Quartò, admirandū & prima specie incredibile quid consequetur quicumque harum discretionis regularū vsū sibi familiare fecerit, nempe vt certas præfessiones atque prænotiones diuinitus accipiat, quibus quid reuera sit salutaris illis quos curæ suæ commēdatis habet, præintelligat, & ad illud ipsum promouendum, se quoque præmoueri sentiat; sentiat item aptam securamque id perficiendi viam sibi clarè præmonstrari, ita vt videat suum alienūve impulsū & monitum esse adhibendum, quando, quomodo, quousque, vt ne in irritum laboretur. Sed illud longè præclarissimum, quando in maioris momenti susceptionibus eis, quæ vltro neos impetus exigunt (cuiusmodi sunt status vitæ electio, ad semotas alieno in orbe regiones aditio, præsentissimorum à peste, ab heresi periculorum, aggressio) quando, inquam, in consultatione his de rebus in eunda, & præsentit, vt dixi, quid alteri optimum, & suam illam præfessionem cum in alterius animum transfusam optet; certum tamen illi est, nec suum illū animum vllò indicio proderi, nec vlla in eam partem allecamenta, imò nec vera argumenta proferre, id vnum & nobilissimum experens, vt lucem animo suo insidentem in alterius mentem, nullo signo, nulla administra voce transfundat, eodemque quo ipse prior impellitur alius pariter motu impellatur. Hæ sunt veræ, hæ solidæ minimeque fucatae, & in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, animorum permotiones, & desideriorum quasi impressiones. Hoc autè consequeris, si tu ipse primò affectu omniposito, & ex secundi in eligendo modi præscripto, quid alteri expediat, quidue illum statueri vellet Deus, diuino inspiratu haurias: Deinde sincera & humili prece ab eodem summo voluntarum humanarum moderatore impetres, vt eandem illi, cui magis propria esse debet lucem transmittat: teque ipsum doceat quibus vti debeas præceptis, axiomatis, obseruationibus ac exercitiis, non quidē in eum finem colluantibus, sed quæ quauersum diffusis, ac eiusmodi per quæ diuina Sapientia illum in viam istam est deductura, sic tamē vt tu tuum nihil adferas, supremūque spirituum omnium dominatorem Deum in alterius animū, pro sancto eius arbitrio agere permittas, tu id solū curato, vt Soli aeterno omnis animi tui & alieni recessus pateat, & eum abundè suo lumine fouebit, sanctis ardoribus inflammabit.

Quintò deniq; hinc etiam fit, vt facta, vt dicta Sanctorum, eo spiritu, quo sunt prolata percipiat, nec secus ea quàm par esset interpretando, nec de illis demul-

sius quam conueniat sentiendo, omnesque quæ fortè occurrerent offensiones commodè declinando. Nempe qui eos impulit spiritus, ille idem huius nostri sensum excitat.

Vides amice lector, quam sensum eò quoq; gradum fecerimus, vt iam tibi pateat, hanc esse illam ipsam viam, qua sensum Scripturarum aperit Deus, iis quos ad hanc spiritus discretionem vocarit, & quorū conditioni & statui vtile & decorum fuerit. Quod ego adiunxerim, vt hoc dono nihil aliud intelligere me profitear, quam donum aliquod, quo facilè è sacris Literis tantū percipiunt, quantum ad suæ deuotionis exercitationem, piamq; sacrorum librorum lectitationem, pensique diurni in diuino officio per solutionem opus erat. Vt enim plus aliquid concedam, non facilè adducar, cum videam viros ipsos sanctissimos, Basilium, Hieronymum, Augustinum, Gregorium, Bernardum, Thomam Aquinatem, oratione & cõtèplatione mirabiles, Doctoresq; in Ecclesia Dei positos, absolutam sibi sacrarum Literarū intelligentiā numquā arrogasse. Et sanè si rem ipsam cõsulamus, nihil vñquā dignius ab iis in hoc genere factitatū reperiemus.

Sed omittere nō possum, quin moneam cauere sibi debere quemlibet, quæ diuina bonitas his deuotionis cognitionisq; luminibus subinde exornet, ne vel non satis agnoscat donum, vel agnoscens sibi nōnumquam in suis sensibus nimium placeat, & licet se minimis indignū, non tamen continuò eximios reputet, multoque minùs vt eximios referat. Possem exempla referre, sed absit vt quos ex animo propter summas virtutes veneror, de eorum apud alios existimatione, ob leuem & humanam incogitantiam, quidquam detrahā.

Art. 5. Eius qua mente perficitur orationis omnia genera complexum fuisse Ignatium.

Quatuor orationis genera posuimus, extra quæ aliud nullum reperiri credo, & satis probat ea quam c. 2. secuti sumus adhæc ipsa vestiganda diuisio. Ergo singillatim singula percurramus.

De applicatione quidem sensuum, nemini suboriri debet dubitatio, qui modò sciuerit, & eam totam, & nomen ipsum Ignatiani esse adinuenti.

De consideratione dixi, eius præcepta omnia eadē quæ meditationis ratiocinantis esset; præterea ei quoq; dirigendæ inseruīt *examen* quod generale vocat, & modus orandi in præcepta atque de *potentijs animæ*. Quippe in præceptis expèdendum soler cõmendari, quid præcipiatur aut veretur, quam iustè, & ex ratione, quam graue sit peccatū quo contra venitur, (omitto quam sæpè lapsi sumus) qua ratione eius cauere violationem, iussioni obsequi melius poterimus. At de facultatibus animæ, quid vnaquæque sit, quam necessaria & opportuna, cur & in quos vsus data, & denique (prætermitto quomodo simus vsi) quam rectè & ex ratione, ea in posterum simus vsuri. Quæ obseruationes, quantum ad omnem